

ХРИСТО БОТЕВ
ДЛЪЖНОСТИТЕ НА
ПИСАТЕЛИТЕ И НА
ЖУРНАЛИСТИТЕ

chitanka.info

Послушайте, мои мили гъльбчета, моите старешки съвети и възползвайте се от обстоятелствата. Който от вас остане без работа и няма с какво да живее, който от вас изпадне и не може да прехрани жената си и децата си и който от вас има намерение да стане „благороден“ просяк и да живее по-лесно от „неблагородните“ просяци, ние го съветоваме или да стане учител, или да пише различни книжки, или да издава вестник. Тия три занятия са и лесни, и полезни, и честни, и сити. А нашата публика? — Не грижете се за тая публика. За тая публика между ахтоподът и шопските църви в Мраморно море, между кокошката и гаргата и между Мемиш паша и Нютона не съществува никакво различие. И така, купете си пера и мастило и захванете своите занятия, колкото се може по-скоро, защото днешнйото развитие на българския народ е най-благоприятно за врабците.

Слушайте и това. Ако някой се осмели да ви каже, че сте бездарни, че сте луди, че не знаете какво говорите и че мозъкът ви се намира в петите, то го изпсувайте с хамалски выражения, наречете го шпионин и народопродаец, кажете му, че той е продал совестта си и перото си на японците, на абисинците — това е се едно, — и помолете публиката да го не слуша и да не принимава думите му за факти. Разбира се, че публиката има свои слабости, следователно вие, ако искате да попаднат вашите думи на здраво място, сте длъжни да похвалите по-млечните крави и да им дадете титли: „сахарчица“, „халвица“, „високоблагородия“ и пр.

Слушайте, братя врабци и цанцури! Аз мога да ви уверя, че ако послушате съветите ми и ако се възползвате от обстоятелствата, то вашата прехрана е обезпечена и вашето име ще да се почита и уважава от восток до запад. Но тежко ви и горко ви, ако похвалите някой сиромах, някой хъш или някой западнал търговец! Ако направите подобно престъпление, то работата ви е спукана. Чорбаджиите не обичат оние писатели, които турят имената им на един ред със сиромасите. Вардете се. Слушайте още и това. Ако някой чорбаджия ви помоли да го не хвалите във вестника си и да го не срамите пред ония, които познават неговите „несъществуващи“ благодеяния, то вие го не слушайте. Маслото не разваля яденето, а похвалата не произвежда пагуба за кесията. „Кроткото агне от две майки суче“ — говори българската пословица, а в пословиците се заключават стари

истини. Хвалете и не бойте се. Хваленето не иска хляб и топли обуща, а за лъжите не вземат нито гюмрюк^[1], нито бедел-парасъ^[2]. Вашата стока ще се продава без акциз и без полицейски надзор, следователно — вие и вашето домочадие можете да бъдете съвсем спокойни. Ако някой от вашите граждани направи някое беззаконие и ако той гражданин ви плаща акуратно за годишното течение на вестника, то и в такъв случай вие сте обязани да премълчите и да не говорите за това беззаконие. Ако премълчите, то няма да ви се отяде от езика, а ако не премълчите, то няма кой да ви каже „аферим“. Секи човек има свои грехове и сяка душа се бои от адските духове, следователно мълчанието е една от ония добродетели, които се похваляват от сяко пъповъзвишение и от сяко щастливо миропомазание. „Ох, агне мое, мълчанието е голяма добродетел“ — говорят калугерите на своите неопитни почитатели, които се приготвляват да бъдат техни ублажители. „Ах, чедо мое, мълчанието е Христова добродетел“ — говорят духовниците на елеокожите вдовици, които се приготвляват да живеят „о господе“. „Ех, мой синко, мълчанието е една от най-главните комерчески добродетели“ — говори пъповъзвишеното величество на своите подчинени, които му помогат да се кълне пред купувачите си и да лъже и с ушите си. Идете после това и не говорете, че мълчанието е голяма добродетел!

После мълчанието върви смирението. Ако желаете да ви хвалят хората и ако ви се иска да живеете наготово, то свивайте полите си даже и пред ония свои благодетели, които ви хранят само с мазни обещания. Пословицата, която казва, че „по-добре днес попарник, нежели до неделя тутманик“, няма никакво значение за журналистите. Кой знае из коя дупка ще да изскокне заец? С една дума, вие сте длъжни в това отношение да бъдете много по-чисти и много по-кротки христиени, нежели Дорчо ефенди. „Ако някой (богат човек) ви удари плесница по едната страна, то вие му обърнете и другата“; а ако някой (богат човек) ви каже, че сте глупави и че не знаете какво бръщолевите, то идете на другия ден и помолете го да ви даде добър и умен съвет за това или за онова ваше предприятие. Ако направите така, то бъдете уверени, че след няколко недели вашето име ще се прослави по сичкия град и вие ще да бъдете наречени благонадежден и разумен човек.

Третята длъжност на писателите и на журналистите е да просят деликатно и да подмамят своите благодетели с особено изкуство. Ако имате намерение да издавате „Напредок“ или „Хитър Петър“, то отваряйте ушите си и не лапайте мухите. Когато чуете, че някой базергянин^[3] е получил наследство или че е спечелил 20–30 хиляди гроша с някоя леснина, то идете на другия ден при него (в това време той трябва да има кеф), разкажете му своето незавидно положение, обвинете времето и скъпията (и скъпията е богоугодна на пъпестите базергяни) и явете му умилилно и сладкозвучно, че вашата най-голяма дъщеря е порасла вече и че възрастта ѝ ви задава големи грижи (N.B. Даже и женените сърца биват нежни към порасналите дъщери). Когато извършите сичкото това, то повдигнете малко страните си, захлупете отчасти очите си, поухилнете се кисело и помолете великия патриотин да запише няколко екземпляра от вестника ви и да ги харизже на сиромашките деца. Слушайте и това: ако тоя благодетел на човеческия род ви каже, че той няма време да чете и че вашият вестник му се не харесва, то и в такъв случай не губете куража си. „Не четете, а сичко знаете“ — му кажете вие и вашият успех ще да влезе сам в джеба ви. А какво трябва да пишете в своите книги и вестници и какви идеи сте длъжни да проповядате? О, за това не трябва ни да мислите. Земете пример от „Хитър Петър“, поучете се из „Гражданин“, възползвайте се от програмата на „Напредок“, приемете направлението на „Източно време“, усвойте клисурските идеи на отец „Век“, изучете премъдростите на „Дунав“, оженете се за „Училището“, нахрапайте се из „Читалището“, и вашата работа е свършена. Ние не живеем вече в оние темни времена, когато нашите писатели и журналисти ходеха да търсят душевна храна по гръцките кутища и по турските кавенета. Днес царува XIX век. Разбира се, че ние говорим тук не за Балабановия „Век“. Тоя „Век“ не прилича даже и на своя брат „Напредок“, когото самата природа е създала отличително от сичките други живи същества. В нашия деветнайсети век българската литература се е обогатила даже и с такива съчинения, които ще да научат Паничката да слуша, г-на Ангелаки Савича да мисли, Найденова да блее, г-на Геновича да сънува, отца Балабанова да преде, а дядо Бълскова да плете чорапи.

И така, падайте на колене и поблагодарете, мои мили врабци и цантугери, бача си Добра Войникова, който се е постарал да ви

напише „Теория на словесността“ и който се е завзел да ви направи хора. Нам отдавна вече е нужен такъв човек и такава книга. Същото говори и остроумният критик във в. „Напредок“. Досега хората са се учили в различни училища и изучавали са всевъзможни книги и науки, а отсега работите ще да се опростят и улеснят. Земете книгата на Войникова, прекръстете се, прочетете я и станете разумен човек и остроумен писател. Разбира се, че ако отец Марко Балабанов да би се родил после г-на Войникова, той не би ходил в Париж да изучава Ламартина и не би се върнал без мозък. Но историческите съди са необясними. Боже мой, кой дявол се е надеял, че из главата на г-на Войникова ще да се роди такава нравствена сила, която ще да захлупи под калпака си даже и г-на Одjakova и неговата „Наука за песнотворството“! Както щете, а на г-на Войникова тряба да се окачи голямoto petalo^[4]. (Букурешките чорбаджии завиждат.) Ако г-на Одjakov ни учи само да пеем „Чам-чам дибинде“, то Войников ще да ни научи да мислим (радвай се, г. Sapunov!), да пишем (радвай се, г. Hайденов!), да разсъждаваме (радвай се г. Savich!), да философствуваме (радвай се, Memish pasha!), да дипломатизираме (радвай се, дядо Blъskov!) и да мъдростиме (радвай се, г. Войников!). Из последния брой на „Хитър Петър“ се види, че влиянието на г-на Войникова се разпространява необикновено бързо. Боже мой, и г. Pаничков е захванал вече да блее, а ние сме имали слабост да мислим, че това словесно животинче е способно само за клисарин или за „червочист“ по касапниците. Идете после това и не радвайте се г-ну Войникову! Но г. Pаничков си има и връзден талант. Секи от вас знае, че зимно време в Калофер остават само жените, селските терзии, копачите и поповете, защото мъжкото население отива в Цариград да шие на Амбарът. В това време в Калофер дошел нов ага. А кой ще да го посрещне? Жените и поповете решили да изпроводят г-на Pаничкова да се поклони на забитина^[5] и да му каже „добре дошел“, защото г. Pаничкова още в онова време се считал за „окумушин“^[6]. Г. Pаничков отишъл в конака, поклонил се на агата и рекъл му смилено: „Сен сън пезевенк, аго!“^[7] Разбира се, че на агата се не харесало това приветствие и той захванал да бие калоферския „окумушин“. Трябва да ви кажа и това, че из къщата на г-на Pаничкова се видел конашкият двор, а сестрата на окумушина стояла на прозореца и гледала как ще да бъде посрещнат брат ѝ от агата. Когато

тя видяла, че бият „окумушина“, то извикала: „Мамо, а, мамо, бият Димитърча!“ — „А защо го бият?“ — попитала майката. — „Димитърчо наддума агата“ — отговорила дъщерята. Из сичкото това вие видите твърде ясно, че редакторът на „Хитър Петър“ е бил знаменит още в онова време, когато е мислил с мозъка си, когато е слушал с ушите си и когато е говорил с устата си.

Но както и да е, а българската журналистика напредва. Ние сме твърдо уверени, че ако се появят още един „Хитър Петър“, още един „Гражданин“ и още един „Напредок“, то българският народ ще да отнеме „Баламук“ и лудите ще да останат без столнина. Токвил говори, че сяко едно правителство прилича на народа си, а аз ще да кажа, че българската журналистика прилича на нас с вазе. Когато публиката няма нужда за здрава храна, то за шарлатаните се открива широко поле. Нека ни дава господ бог повече разум и по-малки пъпове!

a+b+c+d

---

[1] Мито. ↑

[2] Пътен данък. ↑

[3] Търговец. ↑

[4] Медал. ↑

[5] Турски офицер, военен управител на град или село. ↑

[6] Учен, образован, начетен. ↑

[7] Ти си развратник, аго! ↑

Издание:

Вестник „Независимост“, г. IV, брой 52 от 12 октомври 1874 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.